

Az utolsó, az V. fejezet a természetes immunitás fiziológiai, patológiai jelentőségével és az élőlény reflexes, valamint szerzett tulajdonságaival, illetve magatartásával kapcsolatos összefüggéseket vázolja. A három rövid értekezés érinti a reprodukciótól kezdve a regenerációs folyamatokat, a homeosztázist, a daganatok és fertőzések elleni védekezést, az autoimmun folyamatokat, a szepikus és traumás sokk jelentőségét a természetes immunitás funkcióinak tükrében.

Emeli a monográfia értékét, hogy a fejezeteket felépítő minden összefoglaló közleményszerkezetű leírás számos, friss irodalmi adatra hivatkozik, melyek között megtalálhatók az adott tematika legalapvetőbb munkái is. A tárgymutató részletes és jól kezelhető. Mindezek alapján nemcsak a kutató immunológusok, biológusok, orvosok, biokémikusok, genetikusok, de az általános természettudományi szemléletet elsajátítani kívánó oktatók, klinikusok számára is me-

gen ajánlható e monográfia. Végül Donna A. Chow előszavából idézek pár sort: „Ez a kötet magába foglalja a molekuláris, sejt-, kísérletes és humán kutatások robbanásszerű fejlődését, mely drámaian kiterelbelyesítette a természetes immunrendszerrel és annak funkciójáról alkotott koncepciókat. A természetes immunitást szélesebb értelemben véve mutatják be, koncentrálna a sejt- és humorális mediátorok hihetetlen gazdagságára, azok evolúciós eredetére az ősi időkben, azok neuroendokrin rendszerrel kialakított közvetlen kapcsolatára, és azok megkérdőjelezhetetlen képességére, hogy interaktív, többszintű védelmet nyújtanak a patogén invázióval szemben...” (Lóránd Bertók – Donna A. Chow (szerk.): *Natural Immunity*. István Berczi – Andor Szentiványi (Editors-in-Chief): *Neuroimmune Biology*. Vol. 5. Amsterdam: Elsevier, 2005, 379 p.)

Petrányi Győző
immunológus

Kefi, az építész

Az első Jánossy György volt, aztán Molnár Péter, most pedig Gulyás Zoltán: három építész, akik meghatározó szerepet játszottak a 20. század második felének hazai építészetében, és akikről az utókor úgy érezte, hogy haláluk után könyvben kell emléket állítani nekik és műveiknek. Mindháman annak a generációnak a tagjai, akik közül még sokan élnek, de egyre többen mennek el, ahogy Ferkai András a Gulyás Zoltánról szóló könyv bevezetőjében írja, ez az utolsó pillanat az emlékek rögzítésére.

Meghatározó épületeik mindhármuknak a hatvanas években születtek, a hatvanas években, amely ma egyszerre múlt és nagyon is érezhető jelen. Jelen, mert nemcsak az egykori szereplők vannak még a színen, hanem a róluk személyes emlékeket megőrző tanítványok is, és múlt, hiszen azóta eltelt negyven év, a ma frissdiplomás építészek számára

Jánossy, Molnár és Gulyás történeteit mintha a nagyapjuk mesélné. A kor legendává vált, amelytől nemcsak két generáció választ el, hanem egy rendszerváltás is. Talán ez a legnagyobb akadály, amelyet a Gulyás Zoltánról szóló monográfiának le kell küzdenie. A hatvanas évek a Kádár-korszak eleje, előbb a gulyáskommunizmus, utóbb a frizsiderszocializmus időszaka, amire azok, akik megélték, ma hajlamosak némi nosztalgijával visszaemlékezni. A hatvanas évek az építészetben is viszonylagos aranykor volt, a szocreál kötelező historizálása után újra lehetett a modern építészet szellemében alkotni, a gondosan megtervezett részleteket, a hagyományos anyagok használatát még megengedte az építőipar, amely csak a hetvenes évek fordulójára vette át a hatalmat (és rontotta le a minőséget) a nagyiparhoz kötődő mennyiségi szemlélet jegyében. Az évtized tudományos igényű feldolgozását a történészek és a társadalomtudósok már

elkezdtek, az építészettörténészek még adósak vele. Egy-egy építész bemutatni viszont aligha lehet anélkül, hogy elhelyeznénk kora kontextusában. Különösen igaz ez esetünkben, amikor a hazai környezet, az állami tervezővállalatok sajátos világa meghatározó szerepet játszott a művek és a sorsok alakulásában.

Az építészmonográfiák többnyire azonos rend szerint épülnek fel. Az építész munkásságát értékelő-elemző tanulmányt, esetleg tanulmányokat követi a művek képekkel és ábrákkal kísért minél teljesebb bemutatása, de nem hiányozhat a kronologikus műjegyzék sem. A *Gulyás Zoltán építésze* nem ilyen klasszikus életműkötet, a hatvanas-hetvenes évek építészetéhez való, egyelőre még erősen szubjektív viszonyunk okán ez nem is várható. Inkább emlékkönyv, egy építész és általa egy kor megidézése. A kor a könyv minden részében jelen van, így a *Kronológia* című fejezetben is, ahol a megépült házak, a csak papíron maradt tervek és a pályázatok az építés életének fontosabb eseményeivel egybefonódva alkotnak egy sort. Ezek a tömör történetbe helyezett épületek annyira beszédesek, hogy felvetik, nem kellene-e általában is átgondolnunk a műjegyzékírás korábbi iratlan szabályait. A kor felelevenítése, a legenda mesélése azonban nem ér véget. Nem véletlen, hogy a kötet egyetlen tanulmányának a szerző, Ferkai András a *Gondolatok Gulyás Zoltánról* címet adta. Az írásból megismerjük Gulyás életútját, pályájának főbb állomásait, jelentős munkáit, miközben – az egykori kollégákkal és tanítványokkal folytatott beszélgetések alapján – képet kapunk munkamódszeréről és a tervezőirodái közegről is. Az írás mégis több mint egyszerű bemutatás, a művek kapcsán a szerző nem kerüli meg az elemzést, amelyből kirajzolódik egy kép a Gulyást ért hatásokról, a számára fontos mintákról, az épületekben tükröződő értékekről. A pálya hetvenes évekbeli megtörésére (Gulyás még csak a

negyvenes éveiben járt ekkor!) is kapunk egy lehetséges, és nagyon is az építészet hazai történetéből következő magyarázatot: „Nem tudta feldolgozni a belső igény szintje és a külvilág közötti szakadást.” A bevezető tanulmánnyal párhuzamosan a lap alsó részén egy másik szövegmező fut, benne a pályatárs, Jurcsik Károly beszél Gulyással kapcsolatos emlékeiről. Az interjú szükség-szerűen a személyes emlékekről szól, a becenevén emlegetett Kefivel közös egyetemi évekről, a közös pályázatokról és a szintén közös nagy élményről, az Angliában töltött egy évről.

Jurcsik Károly Gulyás egyik rá jellemző mondását is felidézi: „Ház...! Ház...! Minek erről annyit beszélni?” A Gulyás Zoltánról szóló könyv háromnegyedét valóban az épületbemutatók teszik ki. A szerkesztő összesen tíz megépült házat és öt pályázati tervet emelt ki, melyeket többnyire korabeli bemutatató írások kísérek, egyben remek adalékok a korhoz. Az épületek szigorú ismertetésére a szerkesztő vállalkozott, akiből azért itt is kibújik az elemző építészettörténész. Bár a bevezető tanulmányban azt írja, hogy a hatvanas-hetvenes évek hazai építészetét nehéz nemzetközi mércével mérni, az egyes épületekről szólva mintha épp az ellenkezőjét bizonyítaná. Gulyás Zoltán nemzetközi mércével mérte magát, úgy csodálta Erik Gunnar Asplund, Alvar Aalto, Louis Kahn vagy épp James Stirling épületeit, hogy azokat nem másolta, hanem megértve integrálta a saját munkáiba, így teremtve egyszerre nemzetközi minőséget és hazai értéket.

A tizenöt ismertetett munkára összesen százhuszonöt oldal jut a könyvből, építész szemmel nézve ez mégis kevés. Hübner Teodóra gyönyörű könyvet tervezett, a fekete-fehér komolyságát a szinte egyenrangúként kezelt okkersárga oldja, minden egyes könyvlap önálló kompozíció. Ám úgy tűnik, a tipográfia más törvényeknek engedelmessé, mint az építészet. Az épületek pontos

olvashatósága helyett inkább impressziókat kapunk a házakról. Olykor egy apró kép áll kontrasztban az üres lapfelülettel, máskor a teljes oldalt kitölti az értelmezhetetlené nagyított rajzrészlet. Vannak ismétlődő alaprajzok, de inkább olyanok, amelyek a sárga alapon alig látszó fehér vonalak miatt értelmezhetetlenek. Aki nem ismeri a házakat, elég nehezen igazodik ki rajtuk, ami azért is kár, hiszen mindez állítólag az utókorak, a fiataloknak szól. Pedig anyag bőven áll rendelkezésre, a könyv megjelenésével egyidőben, a HAP Galériában tartott Gulyás

Zoltán-kiállításon bemutatott képek, fotók és tervek legalábbis erről tanúskodtak.

Mesélik, Gulyás Zoltán erős dohányos volt. A tervezőirodai füst még itt ül és őrzi a legendát. Idővel majd eloszlik, maradnak a művek, éles kontúrral, egész oldalas képeken. Kefit, az építészt talán elfelejtjük, Gulyás Zoltán neve fennmarad. A majdani szigorú elemzéshez ez a könyv elengedhetetlen forrásmunka lesz. (*Gulyás Zoltán építésze. Szerk.: Ferkai András. HAP Hungaro-Austro Plan, 2005*)

Simon Mariann
építészettörténész, BMGE

Felhívás

A HEMINGWAY ALAPÍTVÁNY 2006. ÉVI DR. SZABÓ GYÖRGY-ÖSZTÖNDÍJ JELÖLÉSÉRE

A **Hemingway Alapítvány** kuratóriuma felhívja a hazai egészségügyi ellátásban, az orvosi kutatásban részt vevő intézmények és intézetek munkatársainak figyelmét, hogy a Dr. Szabó György-ösztöndíjra felterjesztést lehet tenni. A díjat évente a hazai orvostudomány egy kiemelkedő egyéniségének adományozza az Alapítvány, melynek tagjai: Dr. Mikola István, Dr. Jakab Ferenc, Dr. Rosivall László, Dr. Szabó Dezső, Dr. Fazekas Árpád, Dr. Surján László.

Az írásban benyújtott – rövid szakmai javaslattal és *curriculum vitae*-vel ellátott – jelölések beküldési határideje **2006. május 31.**

Cím: Hemingway Alapítvány Dr. Szabó György-ösztöndíj kuratóriuma 1023 Bp., Bécsi út 13.

A Hemingway Alapítvány Dr. Szabó György-ösztöndíjait a beérkezett jelölések és a kuratórium egyhangú döntése alapján 2006 szeptemberében ünnepélyes keretek között a Magyar Tudományos Akadémián adják át. Az ösztöndíj ez évben 1 300 000 Ft.

CONTENTS

Key to Understand Nature

Introduction of the XI. (Physics) Class of the HAS

Gyula Faigel: Introduction	522
Erika Balog – Judit Fidy: From Genomics to Proteomics and Molecular Dynamics	526
Péter Domokos: The Atom-Photon Molecule	531
Zoltán Fodor: Phase Diagram of the Strong Interaction	536
László Gránásy – Tamás Pusztai – György Tegze: Numerical Modeling of Polycrystalline Solidification	539
István Groma – János Lendvai – Tamás Ungár: X-Ray Diffraction as the Fingerprint of Microstructure	544
Dezső Horváth: Search for Super-symmetric Particles at CERN	550
Katalin Kamarás: Optical Spectroscopy of Carbon Nanotubes	555
János Kertész – Tamás Vicsek: Complex Networks in the Nature and Society	558
Zoltán Kolláth: Consonance of Pulsations: The Diagnostics of Stellar Interiors	565
Péter Lévai: Quark Tomography: Study of Femtometer Size Samples in Nuclear Physics	569
Péter Maróti – László Gerencsér: Proton Transport in Proteins	575
Sándor Ricz: New Phenomena in the Angular Distribution of Photoelectrons	579
Péter Surján: Towards Macromolecules: Linearly Scaling Models in Chemistry	585
Károly Szegő: Space Research - Space Activity - Space Physics	589
Tamás Temesvári – Tamás Tél: Disorder, Complexity and Chaos: Everyday Concepts in Modern Statistical Physics	593

Bartók Béla Was Born 125 Years Ago

„Everyday is a Bartók Anniversary for Me” – Gábor Teimer’s Interview with Pianist Zoltán Kocsis, the General Musical Director of the Hungarian Philharmonic Orchestra	598
András Wilhelm: The Unknown Bartók	603

Study

Norbert Kroó: Briefly on Mathematics	610
József Fritz: Péter Lax	614

Scientists of the Future

Obituary

János Ferenc Szablya (<i>Helen Szablya</i>)	625
---	-----

Outlook (László Jéki – Júlia Gimes)

Book Review (Júlia Sipos)

.....	631
-------	-----

Ajánlás a szerzőknek

1. A Magyar Tudomány elsősorban a tudományterületek közötti kommunikációt szeretné elősegíteni, ezért elsősorban olyan kéziratokat fogad el közlésre, amelyek a tudomány egészét érintő, vagy az egyes tudományterületek sajátos problémáit érthetően bemutató témákkal foglalkoznak. Közlünk témaösszefoglaló, magas szintű ismeretterjesztő, illetve egy-egy tudományterület újabb eredményeit bemutató tanulmányokat; a társadalmi élet tudományokkal kapcsolatos eseményeiről szóló beszámolókat, tudománypolitikai elemzéseket és szakmai szempontú könyvismertetések, de lapunk nem szakfolyóirat, ezért a szerzőktől közérthető, egy-egy tudományterület szaknyelvét mellőző cikkeket várunk.

2. A kézirat terjedelme szöveges tanulmányok esetében általában nem haladhatja meg a 30.000 leütést (ez a szóközökkel együtt kb. 8 oldalnak felel meg a MT füzetekben), ha a tanulmány ábrákat, táblázatokat is tartalmaz, kérjük, ezek várható felületével csökkentse a szöveg mennyiségét. Beszámoló, recenzió terjedelme ne haladja meg a 7-8000 leütést. A teljes kéziratot .rtf formátumban, mágneslemezen (CD-n) és 2 kinyomtatott példányban kell a szerkesztőségbe beküldeni.

3. A közlemények címének angol fordítását és a legfeljebb 10, magyar kulcsszót külön oldalon kérjük. A tanulmány címe után a szerző(ek) nevét, tudományos fokozatát, a munkahely(ek) pontos megnevezését, és ha közölni kívánja(ják), e-mail címét(eit) kell írni. A külön lapon kérjük azt a levelezési és e-mail címet, telefonszámot is, ahol a szerkesztők a szerzőt általában elérhetik.

4. Szöveg közbeni kiemelésként *dőlt* (italic), (esetleg *félkövér* – bold) formázás alkalmazható; ritkítás, VERZÁL (kiskapitális, small capitals, kapitälchen) és aláhúzás nem. A jegyzeteket lábjegyzetként kérjük megadni.

5. A képek, ábrák érkehetnek papíron, lemezen vagy e-mail útján. Kérjük azonban a szerzőket: tartsák szem előtt, hogy a folyóirat fekete-fehér; formátuma B5 – tehát ne használjanak színeket, és vegyék figyelembe a megjelenő oldalak méreteit. Általában: a képek, ábrák és magyarázataik legyenek egyszerűek és áttekinthetőek. A lemezen vagy e-mailben érkező képeket lehetőleg .tif vagy

.bmp formátumban kérjük; értelemszerűen fekete-fehérben, min. 150 dpi felbontással, és nagyságuk ne haladja meg a végleges (vagy annak szánt) méreteket. A közlemény szövegében tüntessék fel az ábrák kívánatos helyét.

6. Az irodalmi hivatkozásokat mindig a közlemény végén, abc-sorrendben adjuk meg, a lábjegyzetekben legfeljebb utalások lehetnek az irodalomjegyzékre. Irodalmi hivatkozások a szövegben: (szerző, megjelenés éve – Feuer et al., 2002). Ha azonos szerző(k)től ugyanazon évben több tanulmányra hivatkoznak, akkor a közleményeket az évszám után írt a, b, c jelekkel kérjük megkülönböztetni mind a szövegben, mind az irodalomjegyzékben. Fordítsa nekünk külbős figyelmet a bibliográfiai adatoknak a szövegben, illetőleg az irodalomjegyzékben való egyeztetésére! Kérjük: csak olyan és annyi hivatkozást írjanak, amilyen és amennyi elősegíti a megértést. Számuk ne haladja meg a 10-15-öt.

7. Az irodalomjegyzéket abc-sorrendben kérjük. A tételek formája a következő legyen:

- Folyóiratcikkek esetében:

Feuer, Michael J. – Towne, L. – Shavelson, R. J. et al. (2002): Scientific Culture and Educational Research. The Educational Researcher. 31, 8, 4–14.

- Könyvek esetében:

Rokkan, Stein – Urwin, D. W. – Smith, J. (eds.) (1982): *The Politics of Territorial Identity: Studies in European Regionalism*. Sage, London

- Tanulmánygyűjtemények esetében:

Halász Gábor – Kovács Katalin (2002): Az OECD tevékenysége az oktatás területén. In: Bábosik István – Kárpáthi Andrea (szerk.): *Összehasonlító pedagógia – A nevelés és oktatás nemzetközi perspektívái*. Books in Print, Budapest

8. Havi folyóirat lévén a Magyar Tudomány kefelevonatokat nem tud küldeni, de még az elfogadás előtt minden szerzőnek elküldi egyeztetésre közleménye szerkesztett példányát. A tördelési munka során szükséges apró változtatásokat a szerző időpontegyeztetés után a szerkesztőségben ellenőrizheti.

9. A cikkeket a lap internetes oldalán, s az időszakos CD-mellékletben is megjelenítjük. Kérjük, jelezzék, ha ehhez nem járulnak hozzá.